

NEECH

MĚ

JIT

EDWARD DOCX

NECH
MĚ
JÍT

EDWARD DOCX

2018

Copyright © Edward Docx 2017
Translation © 2018 by Tereza Horáková

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena či šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

Z anglického originálu LET GO MY HAND,
vydaného nakladatelstvím Picador, Londýn 2017
přeložila Tereza Horáková
Odpovědná redaktorka: Karin Lednická
Jazykový redaktor: Jiří Popiolek
Korektura: Iveta Muchová
Sazba písmem Minion Pro: Rajka Marišinská a Ida Menšíková
Grafický návrh obálky: Katie Tooke, Picador Art Department
Vydání první
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v říjnu 2018

ISBN 978-80-7498-297-2

*Pro O, S, W a R,
kteří mě naučili významu lásky.*

Jednání 4, Scéna 6: Na Doverských útesech

GLOUCESTER   Pusť mi ruku.
Tady máš další měsíc. Je v něm klenot,
co chudákovi stojí za shýbnutí.
Bozi a víly, požehňte mu ho.
Teď odstup dál. Chci slyšet tvoje kroky.
EDGAR   Ať se vám daří.

Shakespeare, *Král Lear*

„Nejprve musíme připravit půdu.“

Ivan Turgenev, *Otcové a děti*

„Jó, řek Bůh Abrahamovi: ‚Zabij pro mě syna.‘
Abe řek: ‚Chlape, děláš si srandu.‘
Bůh řek: ‚Ne.‘ Abe řek: ‚Co?‘
Bůh řek: ‚Dělej si, co chceš, Abe, ale
až mě příště uvidíš, radši zdrhni.‘
Na to řek Abe: ‚Kde ho mám zabít?‘
Bůh řek: ‚Na dálnici 61.‘“

Bob Dylan, *Highway 61 Revisited*

PRVNÍ ČÁST

OTCŮV PORTRÉT

DOVER

Nikdy jsem s tím neměl souhlasit, jenomže mi to začíná docházet, teprve když dorazíme do Doveru a zajedeme k přístavišti trajektů. Stáhnu okénko před hraniční kontrolou a dovnitř vtrhne studený vzduch – je cítit solí, naftou a rzí. Neslyším nic než racky, kteří řvou, jako by je na nože brali.

Podám ven pasy.

„Na dovolenou?“ zeptá se žena.

Přiměju se k úsměvu. „Ano.“

Podívá se na tátu, a tak se zakloním, aby přese mě lépe viděla a rozhodla, jestli patříme k lidem, kteří by mohli z nějakého šíleného, absolutně bezvýznamného důvodu vyhodit trajekt do povětří. Cestujeme v otřískané staré obytné dodávce, protože nemáme jiné auto. Táta na sedadle spolujezdce usnul, což je špatně, protože jsme takhle cestovali každé léto a on vždycky řídil, a to i dávno potom, co už s námi starší bratři nechtěli jezdit a zůstali jsme s mámou a tátou sami.

Pasy se nám vrací. Strčím tátův i svůj do malé přihrádky pod sedadlem, jako bych právě já měl všechno na povel. Pak se zase rozpačitě zhluboka nadechnu mořského vzduchu, abych si do-

kázal, že mě ohromuje, což je vždycky pravda, a pomalu přeje-
du k další budce, kde mi chlápek z přepravní společnosti podá
jeden z těch podlouhlých kousků papíru s číslem řady, ve které
máme čekat na loď. Píše se tam „76“, to je o pět víc, než je tátovi.
Pověším lístek za zpětné zrcátko a zamířím k řadám aut dychti-
vě čekajících na nalodění. Najednou mě zaplaví emoce a já ne-
vím, kam se mám podívat ani jak dál žít.

Jde o to, že když jsem byl malý kluk, právě v tuto chvíli táta
vždycky zastavil a vyskočil ze sedadla řidiče, aby připravil čaj.
Závodil sám se sebou, jako by byl jeden z mechaniků Formule
1. Protože dodávka bývala tehdy tak nacpaná věcmi, že se ces-
tou nedalo dostat k plotýnce, a možná taky proto, že nechtěl ru-
šit Ralpha s Jackem, jelikož dokázali být pěkně otravní prevíti,
dřepl si na asfalt a zapálil malý kempingový vařič tam. Já jsem
se krčil hned vedle něj a sledoval, jak vyskočí modrý plamínek
a plápolá v nárazovém větru. Ruce jsem měl na kolenou svých
nejlepších prázdninových džínů, bylo mi pět let, ale předstíral
jsem, že taky pracuju pro Ferrari. Bráchové si celou dobu četli
v dodávce, máma měla vystrčenou ruku z okénka, rafinovaně
pokuřovala svoje Lucky Strike a doufala, že se fronta nerozjede
dřív, než voda začne vřít, protože věděla, že jakmile se do toho
táta pustí, nevzdá to, dokud nebude mít svůj „šáleček“, jak ráda
parodovala nejlepším britským přízvukem.

Já teď musím zvážit, jestli si s tátou zkrátíme čekání čajem,
který budu nucen uvařit, protože tátova „schopnost přesné ko-
ordinace se bude postupně zhoršovat“, jak se praví v jednom
z asi osmi set PDF, která jsem četl o tom, „co čekat“ a „jak se
připravit“. Zdá se, že před námi leží další složité rozhodnutí.

Muž v reflexní vestě nás spolu s dalšími obytnáky a offroady
navádí do „uličky 76“. Zastavím a ruční brzda zapadne jako pér-
ko starých hodinek, které potřebují natáhnout. Nechci mluvit
s tátou, když jsem tak rozcitlivělý, a tak otevřu dveře a svižně vy-
skočím ven – jako bych já byl ten, kdo dostává křeče do nohou.

Okamžitě si ale přeju, abych zůstal v té zatracené dodávce. Stojím totiž na parkovišti a zírám do kouřových oken terénního kombíka s kajaky na střeše a koly vzadu. Vystupuje z něj otec rodiny a říká: „Jasně, dvě limči a latté.“ Přes kapotu na mě vrhne pohled, jímž naznačuje, že je velký vůdce nebo něco podobného, a navíc fantastický táta, a byl by i skvělý válečník, kdyby musel, což ovšem nemusí. Třesu se, jako bych vážně chtěl vyhodit trajekt do povětří. Otočím se a najednou otvírám hlučné zadní dveře auta. Potřebovaly by promazat, ale kdy to má člověk dělat?

„Jak je, tati?“ zeptám se.

„Je mi dobře.“ Táta se usměje a otočí se na sedadle spolujezdce dozadu. Jako obvykle je příšerně oblečený – hořčičně žlutá flísová mikina, seprané béžové plátěné kalhoty, lehké trekové boty, na něž je nevysvětlitelně pyšný. „Zvažuju, že bych si šel zaběhat,“ pronese.

Pomalů přikývnu. Několik posledních dnů se potácíme mezi vtípky a sarkasmem, jako by nás všechno ostatní příliš děsilo.

„Já jsem zrovna doběhl,“ prohlásím. „Ty jsi spal.“

„Další půlmaraton?“

„Jo – a pár kiláků na kajaku.“

Podívá se na mě a sykne. Nesnášíme slova jako „kilák“.

„Já bych možná zkusil takovou tu agresivní jógu,“ pokračuje.

„Tady je to opravdu vysoce spirituální, tati.“

Přehlédne husté řady terénních aut tiše slibujících zkázu budoucnosti, o níž ještě lidstvo nemá ani ponětí. Čas od času mu škubne v čelisti a hodně zívá.

Mořský vzduch se mi ovinul kolem ramen a zchladil mě. Zase nastoupím a táta se snaží uvolnit bezpečnostní pás, aby mohl otočit sedadlo. Liju vodu z kanystru do varné konvice, takže čaj si nejspíš neodpustíme. Prostřu tedy vzadu šedý plastový stůl, u něž už jsme spolu tolikrát jedli. Táta koupil doávku v roce 1989, krátce před mým narozením. Je to metalicky

EDWARD DOCX

modrý, hranatý a nemoderní volkswagen ve stylu osmdesátých let a určitě byste ho nechtěli, ani kdyby vám spadl zadarmo do klína. Jenomže má duši – aspoň pro nás –, a to se počítá. Nebo by se to počítat mělo.

Koutkem oka vidím, že se tátovi nedaří otočit sedadlo spolejezdce. Pokud nemáte problém s nohama, můžete se zapřít chodidly do podlahy a obrátit se. Táta ale říká, že ho v nohou dost píchá a brní, říká se tomu „počáteční svalová slabost dolních končetin“. Zároveň ovšem nechci dělat všechno za něj – a ne jsem si jistý, co je ještě taktní –, tady, teď, kdykoli. Nechám ho tedy být a zapnu plotýnku.

V duchu si říkám, že bych Ralphovi doporučoval, aby se objevil. V jiném koutku duše si ale myslím, že nám je možná bez něj líp a že bychom se měli co nejdéle držet pospolu jen my dva – já a táta, protože Ralph má něco jako metafyzickou vzteklinu. A ještě jiná myšlenka – jak může Jack dělat a říkat to, co dělá a říká. Jak může odmítnout přijet? A v jakém bodě uzná, že to táta myslí vážně? Jack je určitě ještě horší než Ralph, protože jestli jeho chování není pasivně agresivní, pak už opravdu nevím, čím by bylo. Ralph je aspoň agresivní otevřeně.

Ralph a Jack jsou ve skutečnosti mí nevlastní bratři – dvojčata. Ralph je hubený, Jack o něco méně. Na tátu mají úplně odlišný názor, je pro ně víceméně naprosto jiným člověkem. Máma říkala, že je táta „psychicky poznamenal“. Jenomže kdo ví – třeba je to v genech? Kdesi jsem četl, že geny jsou jako ingredience a na rodinném prostředí záleží, co se z nich uvaří.

Ohlédnu se. Táta klečí v přední části auta a pomocí paží a ramen otáčí sedadlo. Zvedne hlavu, takže se na sebe poprvé od jeho probuzení – nebo předstíraného probuzení – opravdu podíváme. Pak se zvedne a zeptá se mě na totéž jako já jeho: „Jak je, Louisi?“

„Nic moc,“ odpovím.

Přikývne. „No, tak jen abys věděl, Lou – a abych odpověděl na tvou otázku –, zrovna teď se cítím docela spokojeně. Vážně spokojeně.“

Nevím, jak se s tím vypořádat, a tak pronesu: „Možná bys měl trávit víc času na podlaze otřískaných dodávek, tati.“

Pak se na mě usměje – v poslední době se tak směje pořád, říká tím: Jsem vážně smutný, ale šťastný, je mi to moc líto, ale jsem vděčný; jako bychom si už mezi sebou všechno vyjasnili. Tyhle nové úsměvy ničemu nepomáhají a někdy si říkám, jestli nejde o vedlejší účinek léků. Jsem tu pro něj, ale neznamená to, že se na mě může takhle usmívat každých pět minut. A neznamená to ani, že souhlasím. Přinejmenším už nesouhlasím, a to od chvíle, kdy jsme se do toho vážně pustili.

Stojím v uzoučké uličce u plotýnky vzadu a předstírám, že jsem vysoce zaneprázdněný sypáním lístečků do konvice.

Táta otočil sedadlo, což mu udělalo radost. Vzepře se do mezery – ruce mu pořád fungují dobře – a pak se s teatrálním povzdechem plným uspokojení posadí.

„Kolik času ještě máme?“ kývne směrem k moři.

Tohle je asi ta nejhorší otázka, jakou mohl položit, ale trvá mu asi půl vteřiny, než mu to dojde.

„Chci říct, za jak dlouho trajekt vyplouvá?“

„Jsmo tu brzy,“ odpovím.

To je pro změnu ta nejhorší odpověď. Podobný problém nás pochopitelně trápí posledních osmnáct měsíců: polovina toho, co řekneme, teď zní příliš důležitě a ta druhá zase tak prázdně, že vůbec nechápu, proč marníme čas mluvením. Možná proto pořád vtipkujeme. Snažíme se ale žít přítomností, ať už to znamená cokoli. Co jiného můžeme dělat? Musíme mluvit dál, jsme upovídáná rodina. Řeč – jazyk – z nás udělala neúspěšnější hominidy, jak by řekl táta. Vlastně říká. Často.

„Musel jsi na to pořádně šlapat, Lou.“

„Ani ne, silnice byly prázdné.“

„Ještěže jsme si nevzali astona nebo maserati.“

„Jo – no, to bychom tam možná už byli.“

Táta nejspíš chvíličku uvažuje, zda nepřejít do vážnějšího tónu. Pak ale pronese: „Pomalé řízení – myslíš, že je teď nějaké takové nové hnutí?“

„Co? Myslíš jako pomalé vaření nebo pomalá města?“

„Ano.“ Je teď čilý, nápady jako by mu znovu oživovaly svaly ve tváři. „Můžeš předstírat, že pomalé řízení je zbrusu nová filozofie, a nechat si platit za přednášky od lidí, kteří nevědí, co s časem. Už teď vidím tu knihu.“ Táta přikývne a zvedne ukazovák a palec, jako by popisoval citaci ze zadní strany: „Čtvrté vydání fantastického bestselleru – pro všechny, kterým předchozí unikla.‘ Zamíchej do toho pár starořeckých citací stažených z internetu, a budeš za vodou, Lou.“

Táta Řekům fandí. Křesťanství říká „velký propadák“.

„Měl jsem dojem, že ve starém Řecku ještě nebyla auta, tati, nikdo tam neřídil.“

„Mám na mysli řecké výroky o životě. Musíš to obrátit.“

„Co mám obrátit?“

„Svou argumentaci.“

„Nemám žádnou argumentaci.“

„Ale máš. Říkáš, že Řekové mohli daleko víc hloubat o životě, protože řídili mnohem pomaleji než my.“

„Nic takového neříkám.“

„Celá jejich filozofie, hry, demokracie, sochařství, olympiáda..., všechno to vzniklo proto, že Řekové jsou nejstaršími pomalými řidiči.“ Profesorsky se nadechne a předstírá, že hovoří před středěním setkáním životních koučů v Notting Hillu. „Dámy a pánové..., všichni s jistotou víme, že v dřívějších dobách byli lidé mnohem šťastnější než dnes. Otázka zní, proč?“

„To je otázka.“

„Dovolte, abych ji zodpověděl.“

„Počkejte... nejdřív zaplatíme. Pak nám to povíte.“

„Vezměte si například starověké Řecko. Přestali jsme být šťastni...“ Zarazí se v předstíraném zamyšlení. „Ztratil jsem schopnost *bytí ve svém středu*, když jsme přestali pomalu řídit.“

Zavrtím hlavou. S tátou máme celý seznam slov a frází, které prostě nemáme rádi. Patří na něj „bytí ve svém středu“ spolu s „klikáním“ a slovy jako „legenda“, „eklektický“ a „kurátorský“. Nevíme, proč to tak přesně je, ale nelibost vůči určitým výrazům nás jaksi sjednocuje, působí jako záblesky, které vysíláme přes mlžný močál všeho, co leží mezi námi.

Z konvice se kouří na okénko, které táta zatáhl ohavnou záclonkou, a my se zase cítíme dobře.

„Vzal jsi ty croissanty?“ zeptá se táta.

Croissanty, smažené ledvinky a ústřice: tři nejoblíbenější jídla mého táty.

„Jasně, mám jich šest.“

„No tak je vytáhni, Lou, na co čekáš?“

Vyndám croissanty z modrého chladicího boxu, který nás doprovází na všech cestách, a pak přidám ještě mléko a dva plechové hrnečky s překvapením. Koupil jsem je kdysi v New Yorku, když jsme tam na Vánoce byli s mými americko-ruskými prarodiči. Potom zaliju čaj tak, jak jsem to tisíckrát viděl dělat tátu – držím konvici vysoko, aby voda procházela hubicí pod tlakem a dopadala zprudka na čajové lístky, čímž se vykompenzuje, že jsme ji jako vždycky nenechali pořádně svařit. Čaj a croissanty konečně zavoní, slyšíme zvuk moře dorážejícího někde poblíž na oblázkovou pláž a meruňkově nažloutlé ranní světlo proudí dovnitř okénky a odhaluje všechny šrámy z tisíců společně ujetých mil.

Stačíme si ale jenom třikrát usrknout vařícího Darjeelingu, a najednou se všichni v těch okolo stojících terénních autech rozhodnou nastartovat výkonné motory, jako by hrozilo nebezpečí, že trajekt vyrazí bez nich a navěky zmizí i s celou Francií.

Vrtím hlavou, protože přesně takhle to dopadne vždycky, a mně i tátovi to připadá celkem legrační.

Teď tedy musíme urychleně vypít čaj, přičemž si popálíme hrdla i plíce, protože se chceme dostat k silnějšímu výluhu ze dna konvice: druhý šálek je vždycky to, oč kráčí. Cpeme se croissanty, jako by nám byly tři roky. Vedlejší řada aut už se pohula.

„Asi bychom se měli vmezeřit,“ pronese táta.

Je to jedno z jeho nejoblíbenějších slov.

A na chvíli se zdá, jako bychom skutečně vyráželi na dovolenou.

Otec se narodil v Yorkshiru v posledních hodinách Churchillova válečného ministrování, mateřského mléka se ale poprvé napil až za Clementa Atleeho, alespoň tak to rád říká. Přestože strávil desítky let v Londýně, jednou za čas v jeho hlase zaslechnete tu dřívější Anglii – staré trámy praskající pod rekonstruovanými střechami, přístavbami a fasádami.

Byl jedináček, jeho otec pocházel z Yorkshiru a vlastnil proslulou kamenickou dílnu. Lokálně se proslavil krásně tesaným písmem, většinu peněz ale vydělal dozorem nad přestavbami tisíců mil nasucho zděných zdí. Babička byla švadlena z Lancasteru. Také ona celý život pracovala a měla lukrativní vedlejšák, šila totiž záclony. Oba na tom tedy byli finančně daleko lépe, než dávali najevo, zvláště pak ke konci života. Když ovšem táta kvůli mojí mámě opustil první manželku, odstříhli ho a odmítali s ním mluvit.

Babička tedy zemřela od syna odcizená, neměla čas něco změnit nebo pochopit. Někdy o tom přemýšlím. Prožijete spolu kus života, hodiny a hodiny vychováváte dítě, a pak najednou hádka, mlčení, už nikdy ani slovo. Myslím, že děda se pokusil s tátou nějak smířit, jenomže dostal Alzheimeru a konec byl ošklivý, náročný a vyčerpávající.

Otcovy rodiče jsem nikdy neviděl, ale Ralph s Jackem si je pamatují docela dobře. Jezdívají tam a hráli si na dvorku za starým domem na předměstí Halifaxu. Podle Ralpha to byli absurdně hrdí, skrytě krutí a úzkoprsí lidé – zapšklí, ve skutečnosti nešťastní a ustrašení. Jack říká, že byli slušní, odhodlaní, tvrdě pracovali, dodržovali zákony, úzkostlivě se snažili nikomu neuškodit a prokousávat se životem, přičemž na druhé neměli čas. Nejsem si jistý, jak to bylo ve skutečnosti – viděl jsem jejich fotky z padesátých let a jejich svět si nedovedu představit. Už jen to, jak stojí – před objektivem se necítí dobře a nedovedou se usmát, protože (alespoň se zdá, že to chtějí naznačit) úsměv musí něco vyvolat. Když jsem byl malý a táta mě učil různé věci – planety, mapu světa, evropské dějiny –, předstíral, že je posledním žijícím vtělením války růží. Teď ale říká, že i tyhle obrazy už vprchávají a nikdo neví, jak příběh Británie psát.

Než otec potkal mou matku, byli na něj rodiče nesmírně pyšní, ačkoli o tom nikdy nemluvili. Táta byl kluk z katolické školy, podařilo se mu vyhnout pedofilním kněžím a s ohromnou pracovitostí se u něj pojila neuvěřitelná inteligence. Vynikl v každé zkoušce, jakou kdy podstoupil. Šplhal pořád výš a výš, až se nakonec stal vedoucím katedry anglické literatury na University College v Londýně. (Proto tedy jeho tři synové tíhnou tímto směrem.) Pořád věří, že angličtina je naším největším darem světa. Ne moderní demokracie, železnice, web, Newton, Keynes, Darwin, veřejné zdravotní pojištění ani nic jiného, co si obvykle lidé s Anglií spojují, ale jazyk sám, jeho šíře, důvtipnost, poezie. Zacházel ještě dál a tvrdil, že jelikož literatura užívá jazyk, poskytuje nám hrubý materiál, pomocí něž můžeme myslet, což jiná, nelinegivistická umění nedělají. Během mnoha přesunů po dálnici nevynechal jedinou příležitost, aby mi připomněl, že jazyk je „určující, spásná a nejzásadnější charakteristika lidských bytostí“. Rovnou by k tomu ještě dodal: Angličtina je nejlepší jazyk ze všech.

Nejsem si tedy úplně jistý, kolik jiných jazyků ve skutečnosti umí – špatně německy, docela dobře francouzsky –, ale nikdy jste nepotkali člověka oddanějšího jeho krédu. Trmáceli jsme se přes celou zemi, jen aby mohl přednášet o „povaze klamu“ u Shakespeara nebo o „povaze stálosti“ u Johna Donna. Jindy mě vlácel na zaplivané literární festivaly, kde zasedl v porotě básnické soutěže. Nikdy jsem to nezkusil, ale kdybychom si mu troufli říct: „Tati, všem je to ukradený,“ okamžitě by zareagoval: „Mně ne.“

Náš dům stojí blízko veřejné knihovny. Za pár let už nejspíš nebudou, tedy myslím skutečné knihy, police, hřbety. Táta napsal několik knížek, mezi nimi i tu o literární teorii, která byla rozhodující pro jeho kariéru. Ne že by někdo podobné věci ještě četl – možná kromě studentů, i když jsem během studií na vysoké nezaznamenal, že by se tím spolužáci obtěžovali. Možná jsem vlastně jediný, kdo tátovo „velké“ dílo za posledních deset let četl, a upřímně řečeno ani já jsem nad ním moc nehloubal. Prostě jsem hltal slova jako jedna z těch velryb, co spolykají pomalu celé moře a pak je znovu vyplivnou v naději, že jim mezi kosticemi uvízne něco výživného. Vlastně bych měl dodat, že ji četla ještě máma, než umřela – podtrhávala si věty perem. Tak to jsme už dva. Nevím, jak Ralph s Jackem, to je dobrá otázka. Jediná tátova kniha, která se mi vážně líbila, je ta o Shakespeareových sonetech – můžu ji vzít, odložit a zase se k ní vrátit, aniž bych se ztratil, byl zmatený nebo nabyl dojmu, že se musím zavíít do kláštera, abych se na ni mohl pořádně soustředit. Samozřejmě jako všichni v dnešní době trpím duševní vyrážkou a nedokážu se na nic soustředit víc než dvacet vteřin.

Po pravdě na Zemi není téma, o které by se táta nezajímal. Vezměte cokoli od Higgsova bosonu, zapomenutých stanic metra, přes J. S. Bacha a J. M. W. Turnera až po osud neandrtálců – o všem četl, přemýšlel, má na to názor. Máma kdysi prohlásila, že se vdala za jeho zvědavost. Měla pravdu, člověka to dostane.